

Літопис подій

ВСЕУКРАЇНСЬКИЙ СИМПОЗИУМ “ПУРИТАНСЬКА ТРАДИЦІЯ В ЛІТЕРАТУРІ США”

7 лютого 2004 р. в Інституті літератури ім. Т. Г. Шевченка НАН України за фінансової підтримки Посольства США в Україні відбувся Всеукраїнський симпозиум “Пуританська традиція в літературі США”, який став підсумком певного етапу роботи Школи з американістики, що вже третій рік працює при Ресурсному центрі для викладачів англійської мови та американських студій в Києво-Могилянській академії та об’єднує дослідників і активних аматорів американської літератури.

У роботі симпозиуму взяло участь 35 учасників – слухачів Школи, викладачів Київського національного університету ім. Тараса Шевченка, Київського національного лінгвістичного університету, Києво-Могилянської академії, Київського національного технічного університету, співробітників Інституту літератури НАН України, а також фахівців-американістів зі Львова (М.Коваль), Дніпропетровська (Т. Потніцева), Горлівки (Л.Сердюкова), Полтави (С.Щербіна), Ніжина (Т.Михед), Черкас (Г.Лещенко), Миколаєва (О.Старшова).

Під час відкриття симпозиуму учасників привітали заступник культурного аташе Посольства США в Україні *Марта Перейма*, яка підкреслила плідність роботи Школи та необхідність проведення подібних заходів для розвитку американістики, та заступник директора Інституту літератури НАН України *М. Сулима*, який від імені дирекції Інституту побажав успіху учасникам симпозиуму в їхній дослідницькій роботі.

У контексті сучасних досліджень у галузі американістики тема, обрана для обговорення на симпозиумі, може видатися не дуже модною. Але той же контекст зумовлює нагальну потребу аналізу ролі пуританської традиції у формуванні американської нації саме зараз, коли відбулася зміна культурної парадигми в ідеологемі США з “melting pot”* на мультикультуральну, коли на перший план почали виходити тенденції дисперсні, а увага дослідників зосереджується на численних компонентах множинних складників американської культури, всіяко підкреслюючи їхню різноманітність. Саме за умов таких децентралізуючих тенденцій виникає питання про єдність національного менталітету, культурну цілісність якого можна зберегти лише за наявності дуже міцної, креативної та плідної традиції. Саме такою традицією виступає ідеологема американського пуританства, підкріплена його державотворчою й націєтворчою практикою, яка, створивши Американський міф, заклала основи світосприйняття американців.

Пуританська традиція разом із американським суспільством проходить складний шлях у реальній – соціальній та екзистенціальній – історії американців, але зберігає свою функцію засадничої парадигми формування американського менталітету, а відтак – свою плідність для літератури Америки. Саме тому для всіх, хто займається американістикою, знання засад та головних характеристик пуританства видається надзвичайно важливим. Таким чином, семінар мав два завдання: тактичне – узагальнити уявлення про Пуританство як один із структуруючих провідних компонентів американської держави – нації – свідомості й показати функціонування цього компонента в американській літературі; та стратегічне – сприяти зміцненню знання конкретної історії американської культури й літератури, яка недостатньо представлена в українських навчальних програмах на всіх рівнях освіти, а також глибшому розумінню й інтерпретації сучасних процесів і текстів, що неможливо без досконалого знання традицій.

* “плавильний горщик”

Визначені завдання зумовили програму симпозіуму, яку було поділено на три блоки-засідання: про саме Пуританство і його принципи (I), характер функціонування пуританської традиції в літературі Просвітництва та романтизму, де вона виявилася найефективнішою (II); її складні трансформації та модифікації в літературному процесі ХХ ст.(III).

Можна вважати, що в першому блоці (модератор — Т. Денисова) дуже вдало скомпонувалося теоретичне й практичне суголосся, що дозволило виявити визначальні параметри Пуританства. Так, *Т. Денисова* (Інститут літератури НАНУ), спираючись на дослідження провідних американських науковців у галузі досліджень пуританства Е.Елліота та С.Берковича, чітко окреслила комплекс характеристик, які породили “пуританську традицію”. Учасник Фулбрайтівської програми в Україні *Емі Фрикгольм* надзвичайно цікаво продемонструвала основну дихотомію, амбівалентність самої пуританської ідеології (апокаліпсис/утопія), аналізуючи безпосередньо пуританські тексти. *Т. Лазаренко* (Інститут міжнародних відносин Київського національного університету ім. Тараса Шевченка) дослідила обертони індіанської християнізації, що були внесені до пуританського світосприйняття. *М. Коваль* (Львівський університет ім. І.Франка) показала, як складне функціонування пуританських засад у колоніальній Америці розглядається в “кривому дзеркалі” постмодерністської інтерпретації Д. Барта.

Робота другого блоку (модератор — проф. Т.Потніцева) розпочалася з концептуальної доповіді *Т. Потніцевої* (Дніпропетровський університет), яка представила багатовекторну динаміку кодексу нової людини в літературі романтизму з його суперечливим ставленням до першопоняття національної свідомості та його похідними у державній практиці. *Т. Михед* (Ніжинський педагогічний університет), спираючись на прекрасне знання поезії В. Вітмена та глибоке розуміння основи Пуританства — біблійних текстів — представила новаторське на теренах пострадянського простору прочитання творчості великого американського поета та тлумачення значення його поетичного набутку в площині філософської інтерпретації. Ще чотири доповіді, що були розглянуті в цій секції, стосувалися творчості Н. Готорна, одного з найглибших художніх дослідників пуританської свідомості. *С. Щербина* (Полтавський педагогічний університет) на матеріалі романістики письменника показав трагічну контроверсійність у його ставленні до пуританського спадку й породженої ним ментальності. *Ю.Павленко* (Київський національний лінгвістичний університет) проаналізувала виявлення пуританського світосприйняття в творчості Н.Готорна, спираючись на його новелістику. *О.Гусейнова* (НАУКМА) на прикладі роману “Дім о семи фронтах” показала, як пуританська основа (й водночас її критичне сприйняття) відбивається на естетичних конструкціях творів Н.Готорна, як художнє освоєння простору створює координатну сітку для вибудови романтичного всесвіту людської душі. *І. Арендаренко* (Інститут літератури НАНУ), вдаючись до текстової конкретики (роман В. Скотта “Пуритани” та Н.Готорна “Червона літера”), порівняла функціонування пуританської традиції в західноєвропейській та американській літературах доби романтизму.

Нарешті, третій блок (модератор — проф. Н.Висоцька), який можна вважати найбільш дослідницьким, довів дієвість пуританської традиції у літературі США ХХ ст., і зокрема — у його другій половині. Слід зауважити, що тут ідеться не про пряме наслідування або подальше продовження традиції, а про її складну континуальність, яка включає й пряме заперечення, й складні взаємини, й плідність окремих її компонентів — тобто естетичне “життя” означеної традиції в дискурсі новітньої літератури. На прикладі комплексного сучасного аналізу одного з найновітніших романів — “Блакитний ангел” Франсін Проуз — *Н. Висоцька* (Київський національний лінгвістичний університет) продемонструвала прочитання пуританської традиції крізь призму інтертекстуальності. Присвятивши доповідь дослідженню пуританського аспекту творчості Е. Паунда, темі, що не розроблена і в американській паундіані, *О. Гон* (Інститут міжнародних відносин Київського національного університету) виявив кілька дуже цікавих векторів у його поезії. У ряді доповідей було представлено глибинне прочитання текстів сучасних авторів, де звернення до пуританської традиції сприяло виявленню нових пластів аналізу та розуміння творів. *Т. Стовбун* (Київський національний університет) звернулась до прози Джона Гарднера, широковідомого як захисника моральності в літературі; *Н. Пустовойтова* та *Н. Шпильова* (Інститут літератури НАНУ) зробили цікаві спроби віднайти сліди пуританства в дискурсі

постмодернізму (відповідно – “Білий шум” Деліло та “В кавуновому цукрі” Р.Бротігана); *О.Дубініна* (Інститут літератури НАНУ) проаналізувала пуританську традицію в її складному переплетенні із південними течіями, історичними реаліями, європейськими набутками, які сформували романістику В.Стайрона; *Г. Коломієць* (Київський національний університет) розглянула ідейно-художній базис рок-поезії Дж. Моррісона крізь його ставлення до пуританства. Оригінальний ракурс пуританської традиції (пуританська концепція ідіота) був представлений у доповіді *Ю. Ткачук* (Інститут літератури НАНУ), яка зіставила задум роману Р.Грума “Форрест Гамп” та його ідейну трансформацію в фільмі Р. Земекіса.

Отже, день роботи симпозиуму був насиченим і напруженим, атмосфера – дискусійною. Про живу зацікавленість аудиторії свідчили численні питання, якими супроводжувалися доповіді. Це дає можливість вважати симпозиум науково важливим, творчим, плідним для всіх його учасників. Матеріали будуть опубліковані, що дасть широкому загалу українських зарубіжників (у першу чергу, американців) ту науково-дослідницьку інформацію, без якої не можна зрозуміти американського літературного процесу та його складників.

Олена Дубініна

КНИЖНИК-REVIEW. – 2004. – №3.

Друкується інтерв'ю з Валерієм Шевчуком.

Настя Богуславська рецензує книжку Янна Мартела “Життя Пі”, Максим Кравець – збірку оповідань Д. Бондаренка “Пацок”. Тетяна Рязанцева рецензує книжку

“Відлуння самотності: Кнут Гамсун і українська література”, Уляна Глібчук – книжку “Досвід кохання і критика чистого розуму. Валер'ян Підмогильний: тексти та конфлікт інтерпретацій”, Олеся Омельчук – монографію Н.Шумило “Під знаком національної самотності”, Юрій Чекан – “Енциклопедію постмодернізму”. Григорій Штонь і Олексій Сінченко діляться враженнями від збірки Миколи Воробйова “Слуга півонії”, Василь Кузан рецензує книжку Петра Мідянки “Дижма”. Богдан Бойчук та Ігор Бондар-Терещенко

долучаються до дискусії про сучасну літературну критику. Василь Слапчук рецензує двомовну антологію кримськотатарської поезії “Окрушина сонця”.

КНИЖНИК-REVIEW. – 2004. – №4.

Костянтин Родик прогнозує “книжкову погоду” на 2004 р. і пропонує роздуми про роман Андрія Куркова “Закон равлика”. Микола Мартинюк рецензує роман Василя Слапчука “Сліпий дощ”. Олександр Семашко аналізує читацьку

ринкову поведінку та вікові пріоритети у виборі книжок. Ірина Коваль-Фучило рецензує видання “Українські сороміцькі пісні”, Тетяна Рязанцева – збірку “Улюблені англійські вірші та навколо них”. Святослав Караванський дає поради майбутнім редакторам. Вадим Дишкант рецензує роман Ф.Бегбеде “1.499 євро”.

Слово і Час. 2004. №4